

310 DE THEOLOGICIS DISCIPLINIS

ex Glassio metaphoram agnoscunt; ergo debet ibi propria vox retineri, alias variatur stylus, nec versio habetur, sed paraphras. IV. Etiam Aquila habet, *κερατωδης, cornuta esset*, & Hieronymus in 6. Amos ait: *In Exodo iuxta hebraicam* Or. *Aquile editionem legimus, quia cornuta esset &c.* ergo &c.

II. Non ignorant Catholici, his verbis significari splendorem vultus, & cornua Moysis metaphorice sumi: ut patet ex glossa, Lippomano, a Lapide &c., ex quibus nemo est adeo simplex, qui putet cornua Moysi erupisse. Nec difficitur Aemama, recte hunc locum expoluisse Eugabinum, Cajetanum, Xistum Sen. Bellarminum, & D. Thomam; ergo &c. III. Proferunt Schikardus, & Seldenus nummum vetustissimum Moysis auribus tenuis cornuti, cum inscriptione *MOSES*, Moses, in postica autem: non habebis Deos alienos coram me. Notarunt etiam, in lamina aris cornua haberi arietina. Incertum est autem, an a Judaeis hi nummi sint eis: sed veritos esse, nemo negat. Non ergo ex imperio Pontificiorum interpretum, ut haeretici criminantur, neque ex corrupta vulgata lectione, sed ex prifica consuetudine Moyses cornuta facie pingitur in signum potestatis, & gloriae.

PROPOSITIO VI. Non fuit Moyses primus literarum invento.

Prob. I. Act. 7. habetur, Moysen fuisse eruditum in omni sapientia Aegyptiorum; ergo erant scientiae ante Moysen. Hinc Jos. 1. Ant. scribit, Ab Abrahamo, & Chaldeis Arithmetica, & Astrologiam in Aegyptum pervenisse; & ante hos ab Assyriis cultas has scientias, scribit Proclus in Timaeo. Narrat etiam Simplicius, Astronomicas observationes a Babylonia a Callistheno missas fuisse an. 1093. nempe ann. 200. ante Abraham. Adde astrorum cursus duabus columnis ab antediluvianis insculptos esse, ex Jos. 1. Ant. 3. Prob. II. Nam in ep. Jude v. 14. habetur: Prophetavit autem & de his septimus ab Adam v. Henoch, cuius propheteria ib. exscribitur. Unde Aug. l. 18. de C. D. nec non Tertullianus in l. de Habitu mul. Henochum quedam divina scripsisse non dubitant; ergo &c.

C A P U T VIII.

De preceptis decalogi, eorumque distributione, & interpretatione.

Decalogum, ut observat Philo, est juris universi summum; ita dictum ob decem sententias Domini, ac prescriptiones rerum agendarum, quas duabus in tabulis taliter distinguitur.

LIB. XX. DISS. I. CAP. VIII.

311

stributas fuisse opinatur S. P. ut prima tria ad Dei cultum spectantia una tabula; reliqua septem ad proximi dilectionem altera tabula contineret. Quidam Judaei, post Josephum, & Philonem in utraque tabula quinque precepta locant, Hieronymus, aliqui quatuor in prima, sex in secunda. Sit ergo

PROPOSITIO. Probabilior est in decalogi partitione Augustini sententia.

Prob. Probabilius est enim in una tabula extitisse, quæ spectant Dei cultum, in altera vero, quæ referuntur ad proximum. II. Preceptum de Diis alienis esse ordine primum, adeoque tria esse, non quatuor precepta divini cultus. III. Nonum, ac decimum esse precepta diversa; ergo &c. Prob. I. pars. Matth. 22. & Marc. 12. duo tantum dicuntur precepta legis. Diliges Deum, & proximum, atqui, si hoc dictum est ob distinctionem tabularum, cultus Dei in prima, amor proximi in secunda constituitur: si vero ut capita ceterorum hec duo memorantur, probabilius est, non fuisse permixta, quæ ad diversa genera spectant: convenienter proinde in hac partitione omnes Christiani; ergo &c. Prob. 2. pars. Nam in verbis: *Ego sum Dominus &c.* nullum est verbum imperativum; ergo est ibi praefatio quædam decalogi Dei majestatem, & benevolentiam denuntians; ergo mandatum, non habebis Deos alienos &c. est ordine primum. Hinc S. P. in tribus preceptis typum Trinitatis agnoscit. Prob. 3. pars. I. Quia alias non essent decem precepta, sed novem. II. Quia repetito verbo non concupiscens, non desiderabis videtur duplex sententia distinguiri.

Inst. Si precepta multiplicantur relate ad numerum rerum, quæ concupiscimus, erunt infinita; ergo &c. Resp. neg. conf. Nos enim precepta distinguimus, non juxta numerum rerum &c. quæ appetuntur, sed juxta bonorum generæ, quæ concupiscimus, quarum alia sunt utilia, alia delectabilia; ergo &c.

Queres: quinam sit ordo preceptorum secundæ tabule, & an preceptum, non mæchaberis, sit sextum, an quintum? Preponitur enim precepto non occides in vet. Greco codice, Marc. 10. Luc. 18. & Rom. 13. Ita etiam habetur apud Augustinum l. 3. contra ep. Pel. Resp. Preceptum, non occides, esse preponendum juxta vulgatam Exod. 20. ex Hebreo codice, ex Josepho, Chrysostomo, aliisque. Adde Lucam, & Matth. 19. Sed de partitione decalogi satis, sequitur brevis ejusdem expeditio.

De primo decalogi precepto, Non habebis Deos alienos, non facies tibi sculptile &c.

NOT. I. Premissa hac brevissima, sed vere divina praetatione: *Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Egypti*, qua Deus ineffabilem sui majestatem demonstrat nomine *Jehova*, & summam potestatem voce *Elohim*, recentiora beneficia commemorat, ut hebreorum animos sibi devinciat. I. Preceptum statuit in verbis: *Non habebis &c.*, quo precepto prohibetur quilibet cultus idolorum. Alieni vero dicuntur dei gentium, vel natura, si sint res creatae, vel figura, si sint opera manuum hominum. Quod latine legitur, *coram me, habet Hebreus super faciem meam, & Grecus πληρες, quod hanc vim habet: Non habebis Deos alienos, sed tantum me*; recte ergo Theologi hoc preceptum exponunt non solum negative, prout cultum superstitionis vetat idolis: sed etiam positive, prout Deo vero cultum exhibet religiosum.

Not. II. Pro sculptili habet Hebreus *λεπτον θεον φασιν δολαριν*, quo verbo non solum erexitio simulacri, sed etiam quadrati, ac perpoliti lapidis positi ad religiosi cultus testimonium interdicitur. Nam in quadrato lapide Venerem, & usu stipitum, lignorum, & columnarum cultos Deos alios scribunt Pausanias, & Philo. Et Deut. 16. ubi erexitio statue vetatur, habetur grecē *τίνων*, & Exod. 20. pro *sculptile* habetur Grece *idolum*, quod quamlibet imaginem designare putat H. Stephanus, Scapula &c. Claffenus vero (a) inanis, ac ficte rei similitudinem. Idem censent Vossius, Menochius, & Lirinus. Est ergo idolum simulacrum fictam exhibens divinitatem. Unde idolatria est translatio cultus, a creatore ad creaturam; ergo similitudines, non quemcumque ibi prohibentur, sed genos aliud idolorum. Cum enim sculptile significet statuam, prohibenda etiam erant reliqua idola, que aut confundantur, aut pinguntur; unde additur: *Neque omnem similitudinem, que est in celo, & in terra, & in aquis. Nam astra, aves, bruta, plantas, & pistes gentiles coluere. Sit ergo*

PROPOSITIO. Ex I. Precepto vetantur simulacra, & imagines ad onorandum; non omnes similitudines.

Prob. I. ex Aug. & D. Th. Ille enim his verbis: *Non facies tibi sculptile &c.* docet, prohiberi colenda figura. Is vero 3. p. q. 25. ait: *Non prohibetur illo precepto facere quacumque simili-*

(a) *De theol. gent. I. 1.*

milititudinem, sed facere ad adorandum. Prob. II. ratione. Tā Verbis illis: Non facies tibi sculptile, prohiberi quadratos lapides, columnas, & stipes in titulum divini honoris erectos, dictum est supra: atqui non prohibetur Judæis illa erigere, dummodo id non facerent ad extraneum cultum, ut fecerunt ad tumulos Jordanis filii Ruben & Gad; ergo nec iis vetatur habere imagines ac statuas seclusa idolatria. II. Sculpti sunt Cherubim in arca, boves in Mari æneo, leones in throno Salomonis; ergo &c.

Dices. Hæc Dei iussu facta esse: nec fuisse rerum per se nullum figuræ. Resp. Jussum quidem Dei ibi adfuisse, at non dispensationem. Deinde constat, res etiam per se non stantes, imo & cylindrum, & sculpturam omnem esse aliquando idolum; si ergo per se stantia vetantur, quia idolum esse possunt, poterunt etiam per se non stantia eadem ratione vetari. III. Opposita sententia sacrae historiæ repugnat. Nam 1. Reg. 19. legitur, Michol poluisse statuam hominis in lecto pro Davide; ergo in domo David viri sancti erant simulacra. IV. Narrat Joseph 15. Ant. Aristobolum & Mariannem passos, ut pinguntur, & in Agrippæ palatio statuas filiorum ejus fuisse locatas. V. Idem evincitur ex nummo Moylis, de quo sup. & ex alio apud Villalpondum cum imagine M. Antonii, & epigrapha hebraica, *Salomon Rex*. Incisas imagines Judæorum numeris, contentiunt docti omnes. Sicli a Judæis culi ante captivitatem, habent ex parte vas, ex alia virginem florentem. Matth. 22. summis profertur cum imagine Cæsaris, quod sane non contrectassent Pharisei rigidi legum observatores, si hoc Dei lege interdictum parassent. Aliunde ex hebraica inscriptione fatis constat, illud non fuisse monetam Romanam; ergo &c.

Opp. Josephus I. 2. de Excid. Jeros. & I. 17. Aut. narrat Judæos, nec imagines Cæsaris, nec aquilam auream passos esse, ergo &c. Addit I. 8. Salomonem peccasse, cum bovam, aut leonum imagines mari æneo, ac throno insculpsit; ergo &c. Resp. dis. ant. Non passi sunt Judæi illas imagines, quia ad cultum erant consecratæ, conc. absolute, neg. Ait enim ib. Josephus: *Dedicaverat ingentem aquilam ex auro: lege autem reatum est operam dare simulacris consecrandis; vetitæ ergo non erant imagines ad cultum non consecratæ. Tales etiam fuisse Cæsaris imagines jure suscipiabantur Judæi, & quia Cæsares inter divos referebant Romani, & quia eas Pilatus clam, & velatas in Urbe intulerat. Reapple alia signa, & militaria vexilla æquo animo passi sunt; fallitur ergo Josephus, dum ait, Salomonem peccasse, ob insculptas bovum & leonum imagines: Deus enim omnia Salomonis opera ad templi ornatum probavit, non redarguit.*

De altero Decalogi precepto: Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum.

Assumere nomen Dei est Deum, ut testem, & fidejussorem invocare, aut alia ratione Dei nomen proferre, quod si fiat reverenter, religiosum est, nec prohibetur; cavendum ergo est, ne assumatur in vanum, idest mendaciter. Vetantur proinde perjuria, ac falsa proferre obtestatione divini nominis, item temere, & inconsulto jurare, idest sine ratione & necessitate. Tres sunt autem comites, seu conditions liciti juramenti; nempe, ut fiunt: *In veritate, iudicio, & iustitia* (a). Deest veritas, si juramentum mendaciter fiat, *iudicium*, si fiat pro re levi, *iustitia*, si pro re illicita. Assumitur in vanum Dei nomen, si aliud aut sacra irato ac polluto animo proferantur. Censet Josephus l. 4. Ant., & Philo l. 3, de vita Moysis, illicitum esse blasphemare deos, quos colunt urbes gentium: alii Judæi etiam simulacula, quod nomen Dei habeant, ex 22. Exod. *Diis non detrabes*. Sed errant: nam Exod. 22. prohibetur, ne rectoribus & iudicibus detrahatur, quos etobim, seu deos vocat scriptura, quia iudicium Domini proferunt. At dii gentium nil habent cum vero Deo affinitatis. Hinc Exod. 23. statuitur: *Per nomen exterritorum deorum non jurabis*. Assumentes in vanum Dei nomen dicitur, eos Dominus non habere infantes, idest de iis pœnam sumere, & punire gravissime.

De III. Decalogi precepto: Memento, ut diem sabbati sanctifices.

Hoc præceptum partim morale, partim ceremoniale dicitur a D. Th. l. 2. q. 122. *Morale*, quod homo deputet aliquod tempus ad vacandum divinis, sed in quantum determinatur *speciale tempus*, in signum creationis mundi, est præceptum ceremoniale: unde ponitur inter præcepta decalogi, in quantum est præceptum morale, non vero in quantum est ceremoniale: iure ergo potuit ab Apostolis in diem dominicum transferri cultus Deo debitus, ex vi hujus præcepti. Is enim, ex Augustino, est primus dies saeculi: in ipso creati sunt angeli, resurrexit Christus, Spiritus S. super Apostolos descendit &c. Lex ergo, quoad septimæ diei determinationem temporalis est, im-

ple-

(a) *Jerem. 4.*

pletisque figuris, & abolita idolatria, in diem primum fuerat commutanda.

Ad festi sanctificationem abstinentiam est ab omni opere, quod a Dei cultu possit avertere, & præsertim a peccato, ut ait S. P. tr. 3. in Jo. *Omnis enim, qui facit peccatum, servus est peccati*. Abstinentiam est ergo festis diebus a comeditionibus, ebrietatibus, impudicitiis, aliisque flagitiis. Tum sanctis operibus infistendum, supplicationibus, sacrificiis, & verbi divini, & sacramentorum susceptioni. Quod innuitur ex verbis, *memento, ut sanctifices*. Quod spectat ad abstinentiam ab opere servili, summa est Judæorum superstitione. Censem enim, non exprimendam vestem madefactam, non venandum pulicem, non derrahendas cliteillas asino &c., quam superstitionem redarguit Christus exemplo Davidis, qui esuriens panes proportionis comedit. Quæ ergo spectant ad humanæ vitæ necessitatem, ad templi ornatum, & pietatis officia non vetantur. Vetantur tamen die festo spectacula, choreæ, Bacchanalia &c., quæ per se amovent a Dei cultu.

De IV. Decalogi precepto: Honora patrem, & matrem.

Hoc præceptum primum dicitur. Eph. 6. ab Apostolo, & quia primum est in secunda tabula, ex Aug. Serm. de 10. Chord. c. 6. & quia primus est in promissione, ait ib. Apostolus, ob re promissam observantibus peculiarem benedictionem. Spectat autem ad secundam tabulam, quia in divini honoris comparatione parentes debemus contempnere, ut ait S. P. contra Adim. c. 6. eosque odio habere, ut ait Christus Luc. 14. hoc est minus diligere. *Qui amat patrem, & matrem, plus quam me, non est me dignus*, ait Christus Matth. 10. Hoc autem præceptum recte primum locum obtinet in secunda tabula, cum parentes sint quasi quadam Dei simulacula, ex catechismo Romano.

Honor parentum exigit sinceram animi benevolentiam, ac pietatem, qua non intuitu temporalium bonorum, sed ex ordine caritatis iis obsequium exhibeat. Nec iis mortem, licer senio confectis, exceptent filii, aut de ea gaudent, ob piague patrimonium; sed ubi opus est solentur, & opem ferant. *Necessaria enim vita praesidia*, ait Tullius, *debentur his maxime*, & si justa præcipiant, obedientia. Sed licet patrifamilias peculiaris beatur reverentia, matrem quoque honore prosequi, naturali, divinaque lege jubemur. Patrum nomine accipiendi sunt I. Genitores. II. Superiores, ac principes. III. Seniores aetate, non solum ex consuetudine scripturarum,

sed

sed etiam ex more omnium gentium. Hinc Romani, ex Tullio, Senatores vocabant, *Patres conscriptos*. Promissio huic præcepto adnexa hac est: *Ut sis longaeus super terram*. Sicut enim Eccl. 3. *Benedictio patris firmat domos filiorum, ita maledictio matris eradicat fundamenta*. Cujus rei singulare extat exemplum in sacris literis benedictionis in Jacob, & maledictionis in Chanaan. Verum Christianis non vita corporis, aut terrena, sed cælestia sunt experenda.

*De V. Decalogi præcepto: Non occides, Exod. 20.
Deut. 5. & Matth. 19. (1).*

Licet occidi etiam de stirpibus, & plantis metaphorice dicitur, proprie tamen de hominibus dicitur, maxime hoc loco, ubi

(1) Ibidem c. 26. §2. poenâ talionis indicitur homicidis his verbis: *Omnis enim, qui acciperit gladium, gladio peribunt*. Huc spectat illud Gen. 4. v. 23. & 24. *Quoniam occidi vitu in vulnus meum, & adolescentulum in livorem meum, hoc est viram agentem juvenilem etatem*. Cenlet autem laud. Mazochius ib., cum interrogatione, verba illa legenda esse; atque illud *¶ obi*, quoniam pro *¶ hachi*, numquid positum esse. „ Fortassis enim „ digamia tunc temporis ma- „ gnati Lamecho confitata in- „ vidiam, itaut ejus uxores ab „ ejus consuetudine abhorre- „ rent, quibus ille, *Nunquid*, „ inquit, *occidi virum &c.* „ quasi diceret, numquid sacer „ & intestabilis sum? Profecto „ si in Caini fratricida interfeso- „ stores Deus poenam septuplo „ graviorē statuit, quanto ma- „ gis ulciscetur eos, qui tad- „ tum ob dignitatem intulerint „ mihi manus? Ac fatis scio „ Arabem interpretarem, & Rab- „ binos nonnullos hac cum in- „ terrogatione legisse: Onches- „ losium augem negationem ad- „ di-

ubi vox *רָאשָׁה* rasha significat necem hominibus inferre; frustra ergo ad bestias, imo ad plantas, & segetes hoc præceptum extenditur a Manichæis. Nam Matth. 19. habetur: *Non homicidium facies, ut de hominibus intelligamus, quod dictum est non occides*, ait S. P. l. i. de C. D. c. 201. Potest tamen aliquando homo licite occidi, & i., si accedit Dei iussio, ut Abraham. II. Si pro Dei cultu, aut publica utilitate bella gerant, ut filii Israel contra Philistium. III. Si persona publica juste puniat scelestos, ut David Amalekitam. IV. Si fiat impulsu Spiritus S., ut fecit Sampson. Peccant tamen gravissime, qui hominem quomodocumque occidunt, sed injuste, ut cum David Uriam occidit. Item, qui libi necem inferunt, ad duellum provocant, aut abortus procurant. Veramur etiam nimis irasci, de fratribus infortunio lamentari, maledictis aut contumeliis lacestere, maxime irato animo. Nam zelo caritatis Christus etiam discipulos suos *fustios* dixit, & tardos corde, Petrum Satanan &c. Paulus quoque Galatas insensatos appellat: *nam ex Soliphane*, cum jus, & equum poscit, irasci licet.

De VI. Decalogi præcepto: Non mœchaberis.
Exod. 20. 14.

Hebreus *DNJ nahaph* ex Deut. 22. significat cum aliena uxore coire. Idem significat Græcum *μοιχεύειν*, unde latinum mœchari. Promiscue tamen hæc omnia pro quovis illicito continentur usurpantur. *Nahaph* enim ex Aben-Ezra & Grotio, impudicum omnem amplexum significat. Unde in Arabica Valt. habetur: *Non forniceris*. Mœchiam etiam stuprum Græci vocant, & *Mechalidem* mulierem omnem, quæ se proflituit. Male ergo nonnulli opinantur, sexto præcepto solum prohiberi adulterium. Veratur enim etiam incestus, stuprum, fornicatio, & quivis actus illicitæ oblectacionis. Incestum vetat Moyses hac phrasí: *Turpitudinem non revelabis, ad designandam speciem ejus negotiam*. Stuprum vero est vitium virginis illatum,

„ didisse, quæ tantumdem ac „ interrogatio valet. Postremo „ verba illa, *in vulnus meum*, „ & *in livorem meum* idem va- „ lent quod *vulnus in caput me-* „ *um recideat*, uti dicitur, Matt. „ 25. §2. Omnes qui acceperint

gladium &c. Hæc Mazochius. Ex quibus satis superque con- stat, homicidium nedum a le- ge Mosaica, & Evangelica, sed etiam a natura lege capitali pœna fuisse interdictum.

tum, quod gravius est fornicatione, maxime in ingenuis, hoc nescisque pueris. Hinc Romanæ leges permittentes scortationem capitali poena plectebant viiantes Romaham civem: Atticam vero ducere tenebantur: Simplicem fornicationem quidam excusant non attendentes ad illud Apostoli 1. Cor. 9. Neque fornicarii, neque adulteri &c. regnum Dei possidebunt. Male audiebant meretrices etiam penes ethnicos; a quibus lupa, & submenietæ dicta sunt; idest ejusmodi extra incœnia. Prohibentur etiam hoc præcepto inhonesta quoque; vel motu corporis, anē verbo, scripto, nutuque fiant. Item oculorum ac sensuum licentia, & ipsa desideria nociva.

De VII. VIII., IX., ac X. Decalogi præceptis.

Furtum vetat VII. præceptum Exod. 20. Est autem furtum, cum res aliena furtipitur invito domino. Quod si per vim fiat, rapina dicitur, & prohibetur naturæ lege: Iudit enim humanam societatem, & rempublicam, cuius recta constitutio poscit, ut quisque habeat quod suum est. Inter furtæ gravissimum est plagium, quo liber homo venditur, aut emititur. Post vitam enim summum bonum est libertas. Peculatus est publicæ pecuniae raptus. Furtum vero rei lacra sacrilegium nominatur. Præter latrones & piratas, fures etiam sunt fraudatores vestigium, sceneratores, qui appetunt aut promovent annona caritatem, & divites, qui de superfluis elemosynas non largiuntur, idest præter vitæ luæ necessitatem, & honestam conditionem. Non enim in superfluo attendi debet ambitione, luxus &c. quibus deesse multa possunt, non superele.

VIII. Præceptum linguam coercet; habetur enim ib. v. 16. Non loqueris falsum testimonium. Cumque hostis etiam sit proximus noster, ex Matth. 5. veritum est etiam hosti falsum crimen imponere. Nefas est etiam judici præscripta juris formula interroganti veritatem occultare. Vetur etiam hoc præcepto perjurium. Item mentiri, detrahere, & temere de aliis rationibus judicium ferre. De IX. ac X. præcepto dictum supra: ilisque inhibetur cupiditas cum rei, tum conjugis alienæ; quarum sexto, ac septimo præcepto interdicitur contumatio.

C A P U T IX.

De secundariis præceptis, ritibusque legis Mosaicæ i.

CIRCA legalia errarunt Manichæi, & Gentiles, qui ea irritabant, & Judæi, qui ea nimis extollebant. Contra quos sit

PROPOSITIO. Secundaria Judæorum præcepta recte sunt instituta.

Prob. I. Ex ciborum, ac animalium delectu Lev. 11. Qua lege provisum est, ne Judæi communes haberent cum ethniciis epulas; eorumque mores pauperrim exuerent. Conviviis namque junguntur foedera, & scita moresque exterorium comparantur. Deinde, cum Ægyptii quibusdam animalibus divinitatem tribuerent, alii uterentur ad auguria captanda, Judæi iis tamquam immundis abstinere jussi sunt. Sic a Suilla carne abstinebant, quia porcus magis, quam aliud animal idolis immolabatur, ex Athenæo, qui ait, a sue Veneti immolata hujus festum *Hysteria* appellatum. Hinc Varro 1. 2. de Re rust. fus dictum putat a *Sueis* quod est immolare. Joseph etiam refert, Antiochum capti Jerosolyma ingentem porcum sacrificasse. A Romanis etiam inter puras victimas porculos habitos esse restatur Gutherius; eaque hostia initiatos & expiatos, Meursius, Siginus, & Lorinus ostendunt. Unde a veteribus latinis porci sacres dicebantur. Tandem in immundis animalibus præfigurata hominum vitia, PP. & interpretetes docent. In Milvo nempe aquila, aliisque rapacibus avibus foederatorum avaritiam: In animali non ruminante, carnalem hominem; qui non ruminat, nec percipit, quæ sunt spiritus Dei. In porco luxuriosum. Unde *YHWH Chazir* dictus est, quod luto convolvitur. Vid. Clem. Alex. 3. Ped., Aug. contra Adim. 15. & 1. 6. contra Faust.

Prob. II. ex Paschate Judæorum, quod contra Ægyptiorum idolatriam est institutum. Exodi enim 12. jubetur, ut tollat unusquisque agnum per familias. Et v. 5. dicitur: Tollitis & bedum, atqui Ægyptii ab agno vel hædo abstinebant ex Theod. & Juvenali Sat. 5. Lanatis animalibus abstinet omnis mensa, nefas illic fætum jugulare capella. Et Tac. 1. 5. ait, a Judæis cœsum arietem in contumeliam Ammonis. Præcipitur ib. ut agnos sit masculus; apud gentes enim plus valuisse scmineas victimas Servius testatus, v. 6. jubetur servandum esse ad 14. mensis Abib, idest ad plenilunium vernum, qua die Ægyptii arieti sacrificabant. V. 7. jubetur, ponit sanguinem super pœnas &c. contra Ægyptios, qui hoedi cædem putabant mortificam;